MAAKILPIKONNAT

Testudinidae

(Engl. Land tortoise)

Maakilpikonnien heimoon kuuluu runsas valikoima mitä erinäköisempiä ja -kokoisempia konnia ympäri maailmaa. Tässä ohjeessa keskitymme meillä yleisimmin lemmikkinä pidettäviin lajeihin kreikankilpikonnaan ja nelivarvaskilpikonnaan.

Kreikankilpikonna ja nelivarvaskilpikonna ovat suosituimpia maakilpikonnia terraario-oloihin, mutta myös espanjankilpikonnaa tapaa Suomessa harrastajilla. Espanjankilpikonna on kuitenkin huomattavasti tarkempi lämpötilojen suhteen. Suomessa on yleistymässä myös reunuskilpikonna, joka on näistä lajeista kookkain.

Yleisimpiä Suomessa pidettäviä lajeja ovat:

Kreikankilpikonna, (2 alalajia)

Testudo hermanni hermanni
koiras 12-13 cm, naaras 15-19 cm
Testudo hermanni boetgeri
koiras 18-20 cm, naaras 20-26cm

Nelivarvaskilpikonna,
Testudo horsfieldii
koiras 14-16 cm, naaras 24-25 cm

Espanjankilpikonna,
Testudo graeca
koiras 14-15 cm, naaras 18-19 cm

Reunuskilpikonna,
Testudo marginata
koiras 25-30 cm, naaras 24-28 cm

Maakilpikonnat ovat erittäin pitkäikäisiä ja ne saattavatkin saavuttaa liki 100 vuoden iän. Jonkinlainen keski-ikä lienee noin 50-80 vuotta. Oikealla hoidolla kilpikonnasta saakin pitkäaikaisen lemmikin.

TERRAARION VALINTA

Maakilpikonnat ovat yllättävän vilkkaita liikkujia, luonnossa ne voivat käyttää päivittäin jopa hehtaarin kokoista aluetta "laiduntamiseensa".
Sopivan kokoista terraariota suunniteltaessa antavat jonkinlaisen minimin seuraavat mitat:
Eläin alle 6 cm -> minimi 0,5 m²
Eläin 6-12 cm -> minimi 1,0 m²
Eläin 12-18 cm -> minimi 2,0 m²
Eläin 18 cm -> minimi 3,0 m²

Tilantarve kasvaa, jos maakonnia on samassa tilassa useampia. Jonkinlainen minimi lisätilan tarpeesta jokaista samaan tilaan sijoitettavaa konnaa kohde on:
Eläin alle 6 cm -> lisätilaa 0,2 m²
Eläin 6-12 cm -> lisätilaa 0,4 m²
Eläin 12-18 cm -> lisätilaa 0,5 m²
Eläin 18 cm -> lisätilaa 0,7 m²

Yllä olevat mitat ovat suuntaantavia minimejä. Mitä isomman tilan saat aikaiseksi, sen parempi. Varmista terraarion riittävä koko jo ostotilanteessa Faunattaren henkilökunnalta.

Kilpikonnan koon lisäksi terraarion tulee huomioida yksilöllinen aktiivisuus ja konnien sukupuolet. Sukukypsänä koiraan ja naaraan pitäminen jatkuvasti samassa tilassa ei ole suositeltavaa, sillä koiraan innokkaat kosintayritykset saattavat stressata naarasta. Toisaalta naaraskin saattaa suuremman kokonsa vuoksi olla koiraalle turhan haastava kämppäkaveri. Samaa sukupuoltakin olevat kilpikonnat voivat ottaa rajustikin yhteen, joten useampia kilpikonnia samassa tilassa pidettäessä tulee varautua erottamaan kilpikonnat toisistaan välittömästi, jos ne alkavat tapella tai esimerkiksi jahdata toisiaan jatkuvasti. Helpointa onkin asuttaa kilpikonna yksinään.

Eri lajien pitämistä yhdessä ei suositella jo erilaisten olosuhdevaatimusten vuoksi.

Kilpikonnan jatkuva lattialla pitäminen ei ole suositeltavaa, monestakin syystä. Konna tarvitsee kirkasta valoa ja UV-valaistusta, jota on vaikea järjestää lattialla. Lisäksi konna saattaa altistua vedolle. Se saattaa syödä jotain sopimatonta, kuten myrkyllisiä huonekasveja. Lattialla on useita vaaranpaikkoja: se saattaa jäädä ihmisten jalkoihin, toisten lemmikkien tai pienten lasten riepoteltavaksi. Vuodenaikojen vaihtelua ei tapahdu, jos konna on lattialla. Lattia on kova, kuiva ja tasainen, eli konnan alustaksi epäluonnollinen pohja, joka rasittaa pahasti konnan jakojen niveliä ja voi pitkällä aikavälillä aiheuttaa kivuliaan nivelrikon ja/tai lonkkavaivoja. Lattiaan ei voi myöskään kaivautua. Konnan yleisterveyden tarkkailu vaikeutuu, jos se hortoilee sohvien alla, terraariossa konna on helpommin nähtävillä. Huoneiston ilmankosteus on yleensä liian alhainen konnalle. Lisäksi eräs tärkeä seikka on se, ettei konna opi sisäsiistiksi, vaan sen jätöksiä löytyy lattialta. Kilpikonnan normaaliin suolistobakteerikantaan kuuluva salmo-

nella saattaa tätä kautta kulkeutua ihmiseenkin, siksipä esim. konttausikäisen lapsen ja kilpikonnan yhteiselo samalla tasolla ei ole järkevää.

Mikäli konnaa halutaan pitää lattialla. on sille luotava sen luonnollisia elinolosuhteita vastaava kosteus, lämpö ja muut olosuhteet. Tämä on kuitenkin haastavaa tehdä normaaliin asuntoon, terraariossa olosuhteita voidaan hienosäätää aivan eri tavalla.

TERRAARION SISUSTUS

Testudo -suvun kilpikonnat elävät luonnossa melko samanlaisissa maastoissa, joten jokaisen kilpikonnan terraarion peruspilarina ovat runsas pohjamateriaali, piilopaikat ja vesiastia.

Kilpikonnat nauttivat pohjamateriaaliin kaivautumisesta, joten pohjamateriaalia tulee olla runsaasti niin että konna voi kaivautua sen alle kokonaan. Jonkinlaisena miniminä voidaan pitää noin 10-15 sentin kerrosta pohjamateriaalia. Pohjamateriaalina luonnonmukaisin on lannoittamattoman turpeen ja hienojakoisen hiekan sekoitus, hyvä sekoitussuhde on 1 osa hiekkaa, 2 osaa turvetta. Lajin olosuhdevaatimuksista riippuen osa pohjasta pidetään kosteampana. Kosteaan pohjaan kaivautuminen on paitsi hauskaa, myös nestetasapainoa ja ruumiinlämmön tasapainoa säätelevää toimintaa.

Sanomalehti ja terraariomatto eivät ole kilpikonnalle sopivia pohjamateriaaleja, sillä joustamattomina ne voivat aiheuttaa konnalle nivelrikon, eikä niihin voi kaivautua.

Terraarioon tulee myös laittaa piilopaikkoja, jonne kilpikonna voi halutessaan vetäytyä. Piilopaikoiksi sopivat esimerkiksi korkkikaarnatunnelit, kuivaheinäkasat ja lemmikkieläinliikkeissä myytävät valmiit piilot.

Mahdolliset rakennelmat esimerkiksi kivistä tai juurakoista tulee tehdä turvallisiksi, sillä vahva kilpikonna voi terraariossa rymytessään romauttaa huterat kivikasat helposti, josta voi seurata vakavia kilpivaurioita. Laita raskaat kivet ja muut koristeet suoraan pohjan päälle, jotta kilpikonna ei pääse kaivautumaan niiden alle. Akvaariosilikonia käyttäen voitkin liimata kivistä tukevia, luonnollisen näköisiä rakennelmia.

Sisustukseen voit käyttää myrkyttömiä oikeita kasveja, mutta hyvin todennäköisesti kilpikonna joko syö ne tai ruttaa ne rikki. Tekokasvit ovat kestävämpiä. Terraarioon ei tule laittaa aitoja kaktuksia tai muita teräviä tai piikikkäitä kasveja, sillä kilpikonnat voivat vahingoittaa itsensä niihin. Mikäli mielit kuitenkin kaktuksia terraarioon, useiden lemmikkieläinliikkeiden valikoimasta löytyy erilaisia tekokaktuksia.

OLOSUHTEET

Terraarion olosuhteet tulisi luoda mahdollisimman pitkälle lajin luontaista levinneisyysaluetta vastaavaksi. Luonnossa kilpikonnan on mahdollista hakeutua viileämpään tai kuumempaan, valoisaan tai varjoisaan, kuivempaan tai kosteampaan, kaivautua tai olla kaivautumatta. Tämän tulisi olla mahdollista myös terraariossa.

Maakilpikonnat ovat päiväaktiivisia ja ne tarvitsevat ehdottomasti UVB-valon. Kilpikonna tarvitsee UVB-valoa muodostaakseen D3-vitamiinia, joka on elintärkeä eläimen kalsiumaineenvaihdunnan kannalta. Vitamiinilisä ei korvaa UV-valoa.

Terraarioon tuleekin sijoittaa vähintään 10% UVB:ta sisältävä UVB-loisteputki (esimerkiksi ExoTerra 10% UVB-putki), joita myydään lemmikkieläinliikkeissä. Loisteputkia käytettäessä kannattaa käyttää kahta putkea, esim. 10% UVB-putki yhdessä päivänvaloputken kanssa. UVB-putki vaihdetaan uuteen 6-12kk välein valmistajan ohjeen mukaan, sillä niiden UVB-teho heikkenee käytön myötä.

Voit käyttää myös monimetallivalaisimia tai elohopeapurkauslamppuja, jotka toimivat sekä UVB:n, että lämmönlähteenä ja vastaavat loisteputkia paremmin luonnollista auringon valoa. Muiden matelijoiden tavoin myös maakilpikonnat tarvitsevat terraarioonsa lämmittelyalueen voidakseen säädellä ruumiinlämpöään. Terraarion toinen pääty tehdään lämmittelyalueeksi, jossa lämpö saa kohota 35-45 asteeseen. Koska maakilpikonnat ovat päiväaktiivisia, tulee lämmittelyalueen lämmön tulla luonnollisesti ylhäältä päin, jotta se vastaisi luonnollista lämmönlähdettä, aurinkoa. Lämmönlähteenä käytetään siis lämpölamppua, joka sijoitetaan niin, ettei kilpikonna voi polttaa itseään siihen. Muualla terraariossa huoneenlämpö riittää.

Yöksi myös lämmitys sammutetaan ja lämpö saa laskea noin 20 asteeseen. Valaistus ja lämmitys on helpointa pitää säännöllisinä ajastimen avulla.

ULKOTARHA

Kesäisin konnaa on hyvä pitää ulkona niin paljon kuin mahdollista. Ihanteellista olisikin, jos konnalle voisi rakentaa omalle pihalle kookkaan ulkoaitauksen, jossa konna saisi turvallisesti ulkoilla. Ulkoaitauksen sijainti täytyy valita huolella siten, että konnalla on aina käytössään sekä varjoinen, että aurinkoinen paikka. Konnan voi viedä ulos, kun lämpötila varjossa kohoaa yli viidentoista asteen. Keväällä

kannattaa kuitenkin olla varovainen, sillä vaikka ulkona olisi lämmintä, voi maa vielä olla kylmä. Ulkotarhan reunat tulee kaivaa riittävän syvälle , jottei kilpikonna pääse kaivautumaan tarhasta omille teilleen.

Jos kilpikonnalle ei ole mahdollista rakentaa tarhaa ja sitä halutaan kuitenkin ulkoiluttaa, tulee konnaa seurata tarkkaan. Kilpikonna on nopealiikkeinen ja katoaa hyvin nopeasti. Ne myös kaivautuvat taitavasti ja nopeasti näkymättömiin jos se jätetään valvomatta.

RUOKINTA

Kaikki *Testudo*-suvun maakilpikonnat ovat kasvissyöjiä. Älä tarjoa konnallesi mitään eläinproteiinia sisältäviä tuotteita. Myös runsaasti kasviproteiinia sisältäviä aineksia (esim. apila) tulee tarjota vain rajoitettuja määriä. Palkokasvit, avokado, banaani ja leipä on syytä jättää kokonaan pois ruokavaliosta.
Hyvä ruokavalio koostuu noin 80-90 prosenttisesti lehtevistä, ei-hedelmäisistä kasviksista kuten voikukka, erilaiset lehtikaalilajikkeet ja salaatit, persilja, maksaruohokasvit, juuresvarret, heinät, endiivi, vesikrassi, fenkoli, ratamot, pujo, ruiskaunokki, takiaisten lehdet ja koivunlehdet.

Aikuiselle konnalle tuoretta ruokaa ei tarvitse antaa päivittäin, vaan kuivatut yrtit ja kukat, sekä laadukkaat maakonnapelletit kuten esimerkiksi Pre alpin Testudo -sarjan pelletit, muodostavat hyvän perustan kilpikonnan ruokavaliolle. Myös poikasille laitetaan kuivattuja kasveja tarjolle, mutta niille annetaan enemmän tuoreruokaa. Vältä liian suuria määriä ja tarjoa valkuaispitoisia kasviksia kohtuudella, liian nopea kasvu voi aiheuttaa virhekasvua ja muita ongelmia konnalle.

Luonnossa Testudo-suvun konnat käyttävät ravinnokseen lähinnä *Rubiaceae-*, *Leguminosae-*, *Compositae-*, *Ranunculaceae-* ja *Plantaginaceae*-heimoon kuuluvia kasveja.

Huonekasveista suositeltava ravinnonlähde on limoviikuna, jonka lehdet sisältävät paljon kalsiumia.

Erittäin suositeltavaa on idättää auringonkukkaa ja muita nopeasti versoja kasvavia lajeja.

Lisukkeeksi (max. 10-20%) konnan ruokaan lisätään kesäkurpitsaa, omenaa, porkkanaa, luumua, meloneja, appelsiinia, kurkkua, tomaattia, paprikaa tms. hedelmiä tai meheviä kasviksia.

Lisäksi konnan ruokaan lisätään päivittäin matelijoille tarkoitettua kalkki/vitamiini valmistetta, jossa kalsium-fosforisuhde on vähintään 2:1. Tämä on välttämätöntä, sillä ruokakaupasta hankittavilla kasviksilla on lähes mahdotonta saavuttaa kilpikonnalle oikeaa kalsium-fosfori suhdetta. Kasvis-ravinto ei myöskään sisällä lainkaan D3 vitamiinia, joka on oleellinen kalsiumaineenvaihdunnassa.
Lisätietoa maakilpikonnien ruokinnasta voi kysyä läheisestä Faunatar-ketjun myymälästä.

TALVEHTIMINEN

Luonnossa lauhkeiden vyöhykkeiden lajit talvehtivat, eli vaipuvat talvihorrokseen (=hibernaatio) lämpötilan laskiessa alle kymmeneen asteeseen. Luonnossa konnat ovat hereillä keväästä syksyyn ja tankkaavat tällöin ravintoa. Talven tullessa ne vaipuvat muutamaksi kuukaudeksi horrokseen, jolloin niiden aineenvaihdunta hidastuu olemattomaksi ja elimistö saa levätä. Horros onkin siis myös vankeudessa elävän kilpikonnan elimistölle luonnollinen ja hyvinkin tarpeellinen tauko, joka pidentää konnan elinikää ja ehkäisee liiallisesta kasvusta ja ylipainosta aiheutuvia ongelmia.

Lyhyesti täydellisessä horroksessa konnan suoli tyhjennetään (muutama viikko ilman ruokaa, tarvittaessa kylvetys), minkä jälkeen valaistus sammutetaan ja muutaman päivän kuluttua konna siirretään noin kymmenen viikon ajaksi 3-10 asteen lämpötilaan. Jääkaapin tasainen viisi astetta on ideaali, mutta myös viinikaappi tai maakellari, jossa lämpötila pysyy tasaisena ajaa saman asian. Missään tapauksessa lämpö ei saa laskea alle kolmen, eikä nousta yli kymmenen.

Heikkokuntoista yksilöä ei saa laittaa talvihorrokseen.

Keskikesän helteillä konnan aktiivisuus saattaa laantua niiden viettäessä kesälepoa (=aestivaatio).

Huomioithan että tämä talvehtimisohje on tiivistetty, joten tutustu huolellisesti lajien horrostarpeisiin ja niiden toteuttamiseen jo ennen konnan hankintaa.

LISÄÄNTYMINEN

Nuorten maakilpikonnien sukupuolen tunnistus saattaa olla hankalaa, mutta sukukypsien konnien erot ovat suhteellisen selvät. Sukukypsät koiraat ovat pienempiä kuin sukukypsät naaraat, lisäksi koiraiden häntä on selkeästi pidempi kuin naaraiden. Nuorten konnien sukupuolen voi tunnistaa konnien vatsakilven taaimmaisista levyistä; naarailla hännän edessä oleva "syvennys" on leveämpi ja pyöreämpi kuin koirailla.

Sukukypsyyden Testudo-suvun konnat saavuttavat yksilöllisesti noin 10-15 vuoden iässä.

Faunatar Faunatar Faunatar Faunatar Faunatar Faunatar Faunatar Faunatar Faunatar Faunatar

Maakilpikonnien lisääntyminen terraario-oloissa on ainakin vielä suhteellisen harvinaista. Onnistuneita poikueita on Suomessa tullut lähinnä nelivarvaskilpikonnalta. Maakilpikonnat ovat uhanalaisia eläimiä, joten niiden onnistunut lisääntyminen terraario-oloissa onkin erittäin toivottavaa.

Maakilpikonnien parittelukausi alkaa talvilevon jälkeen huhtikuusta toukokuuhun. Paritteluaikainen koiras on erittäin aktiivinen ja vaeltaa jopa päiväkausia naaraan vanavedessä, tyrkkien ja tönien sitä. Mikäli naaras vaikuttaa stressaantuneelta on konnat hyvä erottaa toisistaan muutamaksi päiväksi.

Munintaan valmistautuva naaras on erittäin levoton, mahdollisesti aggressiivinenkin. Sille on hyvä varata sopiva munimispaikka, kuten pyyhkeillä täytetty laatikko, johon konnan on helppo kiivetä. Huomioi, että naaras saattaa munia ilman koirastakin. Tällöin munat ovat tietenkin hedelmöittymättömiä, mutta munat pitää munia pois joka tapauksessa.

Maakilpikonnat munivat lajista riippuen 2-20 munaa. Munat haudotaan esimerkiksi vesivermikuliittiseoksessa noin 30-32 asteen lämpötilassa ja 70-80% ilmankosteudessa.

Luonnossa munat kehittyvät poikasiksi konnan lajista riippuen 70-120 vuorokaudessa, keinotekoisesti haudotut munat yleensä jo 60-80 vuorokaudessa.

Poikaset hoidetaan kuten aikuisetkin, mutta talvilepoa ei niille muutamana ensimmäisenä kasvuvuotena suositella.

MUUTA HUOMIOITAVAA

Kilpi on huokoista, hengittävää materiaalia joten sitä ei saa rasvata tai öljytä.

Muista hyvä hygienia, kun käsittelet kilpikonnaa tai sen varusteita. Monet matelijat kantavat salmonellabakteereita luonnollisina suolistobakteereinaan.

Kaikki *Testudo*-suvun kilpikonnat ovat luonnossa uhanalaisia. Kilpikonnia salakuljetetaan vuosittain suuria määriä ja tämä verottaa luonnon populaatioita entisestään. Hankkiessasi kilpikonnaa varmista, että konnan myyjällä on antaa kilpikonnalle asianmukaiset paperit mukaan. Näin voit olla varma, että kyseinen kilpikonna on joko terraario-oloissa kasvatettu tai laillisten kiintiöiden varassa luonnosta kerätty. Nettisivuillamme www.faunatar.fi on kerrottu tarkemmin kilpikonnien ja muidenkin uhanalaisten eläinten myymiseen liittyvästä lainsäädännöstä ja lupakäsittelystä.

Jos kilpikonnasi vaikuttaa sairaalta tai käyttäytyy omituisesti, ota yhteyttä eläimen myyjään ja/tai matelijoihin perehtyneeseen eläinlääkäriin. Yllättävien tilanteiden varalle on hyvä selvittää jo etukäteen, mistä löydät matelijoiden hoitoon perehtyneen eläinlääkärin.

Teksti ja kuvat © Faunatar-ketju. Ohjeen jakaminen ja kopiointi sallittu ainoastaan Faunatar-ketjun myymälöille